

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement

Samlivs- og likestillingsavdelingen

Postboks 8036 Dep

0030 Oslo

Vår ref. #230322

Deres ref. 12/6969

Oslo, 17. januar 2013

HØRING NOU 2012:15 Politikk for likestilling

Vi viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsbrev datert 12.10.2012 om NOU 2012:15 Politikk for likestilling.

Redd Barna arbeider nasjonalt og internasjonalt for å styrke kunnskap og samfunnsstrukturer for gjennomføring og overvåking av barns rettigheter i medhold av FNs barnekonvensjon. Norgesprogrammet i Redd Barna arbeider for styrking av barns rettigheter i Norge, og overvåker brudd på barnerettighetene med spesielt fokus på sårbare grupper barn.

NOU 2012:15 gir en grundig beskrivelse av sentrale skjevheter i livsbetingelser mellom kvinner og menn, og vi ser positivt på at utvalget foreslår tiltak innenfor innsatsområdene folkestyre, valgfrihet, fordeling og sårbarhet. Redd Barna mener at tiltakene innenfor hvert av de fire innsatsområdene samlet sett er viktige for at barn kan vokse opp i og å delta i et mer likestilt og rettferdig samfunn, uavhengig av kjønn, etnisk bakgrunn og sosial bakgrunn.

Redd Barna støtter prinsippet om at alle skal ha muligheten for å delta i samfunnet på like vilkår. Vi mener at tiltakene, som direkte eller indirekte er rettet mot barn, må tilpasses og utformes med utgangspunkt i barnekonvensjonen. Vi mener at barnekonvensjonens prinsipp om ikke-diskriminering bør ligge til grunn for arbeidet innenfor likestillingspolitikk rettet mot barn. Vi mener at diskrimineringsvernet må utvides til å omfatte barn med funksjonsnedsettelse og barn med ulik seksuell orientering, i tillegg til diskriminering på grunnlag av kjønn, sosial bakgrunn og etnisitet. Videre mener vi at barnekonvensjonens øvrige prinsipper om barnets beste, barns rett til å bli hørt og barnets rett til utvikling også bør legges til grunn for at barn kan delta i samfunnet på en mer rettferdig og likestilt måte.

Redd Barna har kommentarer til enkelte tiltak innenfor innsatsområdene fordeling og sårbarhet.

Fordeling

Utvalget påpeker i NOU-en at arbeidslinjen har ført til at lavinntektsproblemet har økt blant enslige forsørgere uten arbeid, og at arbeidslinjen i foreldrepengeordningen har på tilsvarende vis bidratt til store forskjeller i den økonomiske situasjonen til enslige forsørgere med og uten arbeidsmarkedstilknytning. Barn har ikke anledning til å påvirke egne livsvilkår. Barns rett til tilfredsstillende levekår er nedfelt i Barnekonvensjonen, artikkel 27. Videre skal i alle handlinger som berører barn, barnets beste være et grunnleggende hensyn, jf. barnekonvensjonen artikkel 3. Redd Barna mener at barnets behov og rettigheter er tungtveiende argumenter for å sikre bedre inntektsgrunnlag for enslige forsørgere som av ulike grunner ikke er i arbeid. Vi støtter derfor utvalgets forslag til tiltakene, Minsteytelse for foreldrepenge på 2 G (16.4.2.4) og Forslag til endring av vilkår for overgangsstønad (16.4.3)

Under innsatsområdet fordeling, er vi positive til tiltak som kan bidra til at både kvinner og menn bedre kan balansere omsorg og arbeid. Vi støtter utvalgets vurdering av at det er en likestillingsutfordring at dagens foreldrepengeordning ikke likestiller fedre og mødre som omsorgspersoner. Vi viser til at staten skal sikre anerkjennelse av prinsippet om at begge foreldre har et felles ansvar for barnets oppdragelse og utvikling, jf. Barnekonvensjonen artikkel 18 (Redd Barnas uthevelse). Slik det er i dag er fedres rettigheter betinget av mors opptjente rettigheter eller oppfylt aktivitetsplan, noe som kan begrense fedres mulighet til å ta del i barnas omsorg det første leveåret. Vi støtter derfor tiltaket, Foreldrepenge: Selvstendig rett for fedre(16.4.2.1). Vi mener det vil bidra til mål om likestilt foreldreskap og bidra til økt likestilling.

Sårbarhet

Redd Barna er glade for at utvalget har lagt stor vekt på statens forpliktelse til å hindre alle former for vold og trakassering, og vi støtter utvalgets syn på at det må iverksettes et bredt sett med tiltak innenfor innsatsområdet, sårbarhet. Vi er glade for at utvalget foreslår en rekke tiltak rettet mot barn og unge fordi de er i en spesielt sårbar og formativ fase. Vi mener i tillegg at barns særskilte rettigheter til beskyttelse og vern bør ligge til grunn for innsatsen rettet mot barn. Vi mener at man i innsatsen rettet mot barn og unge ikke bare skal vektlegge den sårbarheten som oppstår som følge av former for vold og seksuelle krenkelser som særlig rammer kvinner og jenter, slik utvalget anbefaler. Redd Barna mener at all innsatsen bør rettes mot å styrke barns rett til beskyttelse og vern mot vold og overgrep, uavhengig av kjønn, funksjonsevne, alder, seksuell legning og/eller etnisitet. For øvrig bør tiltakene føye seg inn i de ulike departementenes arbeid for oppfølging av FNs barnekomiteens merknader knyttet til barn utsatt for vold og seksuelle overgrep.¹

Program for forebygging av seksuell trakassering (16.5.2)

Redd Barna støtter utvalgets anbefaling om en egen programsatsing for å forebygge og bekjempe seksuell trakassering i skolen. Vi deler utvalgets oppfatning om at programmet bør ha to hovedmålgrupper, elever og personell som arbeider med barn og ungdom i skolen. Programmet bør rette seg mot alle alderstrinn i skolen. Redd Barnas informasjonsarbeid om nettvett på barneskolen har vi erfart at begreper som for eksempel «hore», «homo» og andre ord og uttrykk som relaterer seg til

¹ Vi viser særlig til merknad 31-36, 44-47, 55, 56, 60, 61, <http://www.regjeringen.no/pages/2354993/BK4-eksaminasjonen%20-%20Avsluttende%20merknader%208%204%2010.pdf>

kjønn og seksuell legning tas i bruk i barnas nettkommunikasjon og ellers. Vi mener det er viktig å bevisstgjøre barn på at hvordan språkbruken kan forme og normalisere stereotypiske og negative holdninger til kjønn, seksuell legning og/eller barn med nedsatt funksjonsevne. Videre viser medieundersøkelser at barn på barneskolen bruker mye tid på dataspill, filmer og annen underholdning (Trygg bruk-undersøkelse, 2012, Medietilsynet). Populærkulturen og reklamen formidler ofte tradisjonelle kjønnsroller, noe som tilsier at det er viktig å starte tidlig med å bevisstgjøre barn på hvordan gutter og jenter framstilles og å hjelpe barn til å utvikle et kritisk blikk til stereotypiske kjønnsroller.

Vi mener at et program rettet mot å forebygge seksuell trakassering må vie barnas digitale verden stor oppmerksomhet. Mange unge, og spesielt jenter, blir eksponert for seksualiserte henvendelser og tilbud via sosiale arenaer på nettet. Barn og unge har ofte gode evner til å håndtere risikoer og få barn utsettes for alvorlige seksuelle krenkelser på nettet (*Seksuelle krenkelser på nett. Hvor stort er problemet?* NOVA, 2008). Vi mener at det likevel er viktig å tematisere hvordan forespørsler om å kle av seg, dele nakenbilder, og å møtes offline påvirker barns syn på kjønnsroller, sårbarhet, likestilling og muligheter for å bruke nettet som en positiv og sunn arena for utprøving på nettet. I tillegg til å ta seksualisert språk og omgangsform på alvor er det viktig at programmet handler om seksuelle overgrep som foregår i selve nettkommunikasjonene og overgrep som følge av nettmøter. Barns egenaktivitet og utprøving kan føre til at de selv påtar seg skyld og ansvar for overgrep, og at overgrep underrapporteres.

En programsatsing bør også ta opp vold og overgrep i nære relasjoner. Unge som utøver overgrep og unge som er ofre har ofte det til felles at de har vokst opp med omsorgssvikt og eller overgrep i nære relasjoner. Skolen er i en unik posisjon for å avdekke overgrep mot barn fordi de møter barnet daglig og kan observere endringer hos barn som kan være en indikator på omsorgssvikt og/eller overgrep i nære relasjoner. En slik satsing vil derfor kunne styrke mulighetene for å avdekke samtidig som det forebygger.

Vi vil understreke at det er en styrke at programmet forankres nasjonalt, selv om Redd Barna ikke tar stilling til opprettelsen av et nytt direktorat for likestilling.

For at programmet skal tas i bruk, mener vi at innsatsen for å forebygge seksuell trakassering og overgrep må nedfelles i lærerplaner slik at det blir obligatorisk. Vi viser også til FNs barnekomité som påpeker at lærere og andre profesjonsutøvere har for liten kunnskap om seksuelle overgrep mot barn, og at det bør være obligatorisk undervisning om temaet i alle utdanninger for fagpersoner som arbeider med barn². En bredere satsing på innsats mot vold og krenkelser vil dessuten medføre et behov for å tydeliggjøre retningslinjer for samarbeid med andre instanser enn skolen som har ansvar for å sikre barns beskyttelsesbehov.

Forankring av arbeidet mot seksuell trakassering i opplæringsloven (16.5.2)

Redd Barna støtter anbefalingen om å forankre arbeidet mot seksuell trakassering i opplæringsloven. Å nedfelle arbeidet i opplæringsloven vil forplikte skolene til å utvikle planer og tiltak for å håndtere mistanke om trakassering, og vi støtter forslaget om å plassere det inn i opplistingen i opplæringsloven over forpliktelser skolen har til å følge opp og bekjempe ulike typer mobbing.

Redd Barna ønsker å understreke at en slik lovendring må følges opp overfor skolene slik at arbeidet gjennomføres som forutsatt i loven. Redd Barna har i flere år etterlyst økt kompetanse og innsats i

---

² FNs Barnekomités merknader til Norge 2010, merknad 56.

skolen for å avdekke og håndtere mistanke om vold og seksuelle overgrep og erfaringen er at dette er langsiktig arbeid som må følges tett over tid.

Lovfesting av tilbud om overgrepsmottak (16.5.3)

Vi støtter forslaget om å lovfeste av tilbud om overgrepsmottak, og vi deler utvalgets bekymring for at det er varierende kvalitet og tilbud forskjellige steder i landet. Videre er dagens ordning mangelfull fordi overgrepsmottak bare er et tilbud for barn over 14 år, noe som går utover rettssikkerheten til barn under 14 år.³

Redd Barna mener at det bør presiseres i loven at det skal etableres egne overgrepsmottak for barn. Det er både viktig å sikre medisinsk undersøkelse og ivareta barns behov for støtte og profesjonell oppfølging som bygger på barnas egne behov og rettigheter.

Det er viktig å avklare hvordan overgrepsmottak skal finansieres, slik at mottakene får trygge og stabile økonomiske rammer.

Trygge botilbud for ofre for menneskehandel (16.5.4)

Redd Barna støtter forslaget om å sikre et botilbud som kan ivareta beskyttelsesbehovene til ofre for menneskehandel. Det er viktig at botilbudene også har gode rutiner for ivaretagelse av medfølgende barn, slik at barnas livssituasjon, trygghet og muligheter vurderes på selvstendig grunnlag. Se også FNs barnekomité's anbefalinger på dette område i merknad 54.⁴

Tilskuddsordning for rettighetsinformasjon (16.5.6)

Vi er positive til forslaget om en tilskuddsordning for rettighetsinformasjon i regi av frivillige organisasjoner og kompetansemiljøer, og vi mener barn må gis prioritet. Det er viktig å utarbeide rettighetsinformasjon som er basert på kunnskap om barns egne rettigheter, analyse av rettshjelpbehovet og informasjon om velferdstjenester og tilbud til barn. Barn har i mindre grad enn voksne forutsetninger for å finne fram til informasjon om egne rettigheter. Det gjelder spesielt innenfor rettighetsområder hvor foresatte og andre omsorgspersoner som barnet er i et avhengighetsforhold krenker barnets rettigheter.

Som det framgår av Likestillings- og diskrimineringsombudets høring er det viktig at offentlige myndigheter har ansvar for rettighetsinformasjon. Vi mener at det særlig gjelder med hensyn til barns rettigheter, og vi mener derfor at ombudet bør utvikle rettighetsinformasjon til barn. På den måten kan at barn sikres god rettighetsinformasjon i ulike aldre, på bakgrunn av ulike diskrimineringsgrunnlag, målgrupper samt informasjon om at ombudet er en klageinstans. Vi viser også til Barnekonvensjonen artikkel 12 om barns rett til deltakelse i alle saker og på alle områder som berører dem. Informasjon et viktig vilkår for at barn skal delta og ytre egne synspunkter.

Kunnskapsutvikling

Vi støtter oss til utvalget som understreker store mangler ved kunnskapsgrunnlaget om vold og trakassering. Vi mener det er behov for nasjonale omfangsundersøkelser og mer kunnskap om hva

---

³ I Barneombudets supplerende innspill til Justisdepartementet om ny Stortingsmelding om vold i nære relasjoner, understreker Barneombudet at barn under 14 år ikke har noe eget medisinsk akutttilbud ved vold eller seksuelle overgrep. Barneombudet understreker at det derfor ikke gjort undersøkelser før det er for sent, noe som er et brudd på barns rettssikkerhet.

⁴ FNs barnekomité's avsluttende merknader til Norge 2010, merknad 54

som øker barn og unges sårbarhet for å bli utsatt for trakassering og overgrep. Videre er det behov for mer kunnskap om forholdet mellom forekomst av overgrep og saker som når hjelpe- og rettsapparatet. Det er viktig med mer kunnskap om det komplekse gråsonefeltet mellom vanlig sunn utprøving og krenkelser mot barn, både i den digitale verdenen og ellers. Det er viktig at kunnskap synligjør sårbarheten til barn og unge, avhengig av sosial bakgrunn, seksuell orientering, funksjonsevne og etnisitet. Ny kunnskap bør bygge på innspill og deltakelse fra barn og unge selv. Vi mener slik kunnskap er nyttig for å bidra til å styrke barns rett til en oppvekst uten vold og trakassering.

Med vennlig hilsen

Redd Barna

Marianne Hagen

Seksjonsleder Norgesprogrammet

Kaja Hegg

Rådgiver

